Sisäministeriö
Inrikesministeriet

15.11.2021

Tuuli Tuunanen, johtava asiantuntija
p. 0504560803

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Sisäministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta (HE 122/2021 vp)

Valiokunta on pyytänyt sisäministeriötä lausumaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta. Sisäministeriö lausuu asiassa kunnioittavasti seuraavaa:

Valmistelu
Sisäministeriö on osallistunut hallituksen esityksen valmisteluun läheisessä yhteistyössä ulkoministeriön, Maahanmuuttoviraston ja muiden viranomaistahojen kanssa. Sisäministeriön näkemykset on huomioitu valmistelussa kattavasti.

Esityksen sisältö
Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamista. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista eli niin sanotun kansallisen D-viisumin hakemisesta ja sen myöntämisen edellytyksistä. Esityksessä ehdotetaan, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty erityisasiantuntijan tai kasvuyrittäjän oleskelulupa sekä heidän perheenjäsenilleen, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Maahanmuuttovirasto olisi myös toimivaltainen peruuttamaan pitkäaikaisen viisumin. Suomen edustustojen tehtävät rajautuisivat pitkäaikaisen viisumin viisumitarran tulostamiseen sekä viisumin kiinnittämiseen matkustusasiakirjaan. Esitys sisältää lisäksi säännökset Suomen edustustolle kuuluvien pitkäaikaisen viisumin käsittelyyn liittyvien tehtävien ulkoistamisesta ulkoiselle palveluntarjoajalle. Koska esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudesta lakisääteisestä tehtävästä Maahanmuuttovirastolle ja Suomen edustustoille, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia ehdotetaan muutettavan vastaavasti. Muutos mahdollistaa pitkäaikaisen viisumin tietojen käsittelyn Maahanmuuttoviraston ylläpitämässä niin sanotussa UMA-järjestelmässä.

Esityksen vaikutukset
Kansallinen viisumi mahdollistaisi henkilön maahan saapumisen heti oleskeluluvan myöntämisen ja viisumitarran tulostamisen jälkeen ilman, että henkilön tarvitsee odottaa oleskelulupakortin valmistamista ja lähettämistä ulkomaille. Viisumin johdosta henkilö välttyisi oleskelulupakortin odottamiselta, joka kestää 1-2 viikkoa. Näin ollen viisumi nopeuttaisi henkilöiden maahantuloa 1-2 viikkoa olettaen, että hakija on valmiudessa matkustamaan Suomeen välittömästi tiedon myönteisestä oleskelulupapäätöksestä saatuaan.

On tärkeää huomata, että pitkäaikaista viisumia koskeva lainsäädäntö ei sellaisenaan vaikuta oleskelulupahakemusten käsittelyyn tai ratkaisemiseen Maahanmuuttovirastossa. Pitkäaikaista viisumia koskevalla sääntelyllä ei siten ole vaikutusta oleskelulupahakemusten käsittelyaikoihin.

Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteilla oleva niin sanottu pikakaistalupaus on nykylainsäädännön puitteissa tehtävää prosessin sujuvoittamista ja tehostamista koskeva palvelulupaus. Pitkäaikaista viisumia koskeva kokonaisuus osaltaan tukee pikakaistan tosiasiallista toteutumista, kun oleskeluluvan saanut henkilö pääsee matkustamaan Suomeen aiempaa nopeammin.

Vuosien 2018 ja 2019 aikana erityisasiantuntijan oleskelulupaa haki ulkomailla vuosittain keskimäärin noin 1200 hakijaa ja kasvuyrittäjän oleskelulupaa haki ulkomailla keskimäärin noin 30 hakijaa. Erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien perheenjäsenistä haki perhesiteen perusteella ensimmäistä oleskelulupaa ulkomailla edellä mainittujen vuosien aikana keskimäärin noin 1000 perheenjäsentä vuosittain. Vuoden 2020 luvut eivät ole vertailukelpoisia pandemian johdosta. Arvio on, että hakijamäärät tulevat jonkin verran kasvamaan tulevaisuudessa muun muassa pikakaistan käyttöönoton myötä. Hakemusmäärien kasvulla olisi vaikutuksia Maahanmuuttoviraston toimintaan. Lähtökohta kuitenkin on, että pitkäaikaisen viisumin käsittelyn kustannukset katetaan hakemusmaksuilla valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti.

Esitys edellyttää muutoksia Maahanmuuttoviraston UMA-tietojärjestelmään. Muutoksia aiheuttaa uuden pitkäaikaisen viisumin sisällyttäminen järjestelmään uutena lupaperusteena.